

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KOZLÓNYA

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj:

öt hasábol petitor 5 krajcar. Nagyobb terjedelmű s többi megjelölés hirdetésnek díj. Helyi hirdetés minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek valamint a nyitási költségek egyedül a kiadó iródnak vételnek fel. Az előfizetési s hirdetésnek a kiadó iródnak, a lap szemléi részbe tartozó költségek a szerkesztőség iródnak cámezendők, nagyjutója Jóna-ház 1704. szám alatt

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve.
Egész évre . . . 10 frt.
Félévre 6 " "
Negyedévre . . . 2 " 50 kr.
Egy órára 1 " "
Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, Kustai László nyomdájában, aztán Tisza K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseikben, vidéken a postahivataloknál.

Debreczen, szept. 30.

Helyi képviselő ur vasárnap a városház előtt mondott beszédében azon reményét fejezte ki, hogy legközelebb mint ő felsége miniszterét fogjuk tisztelhetni őt, nem lévén a képviselő urnak semmi kétsége abban, hogy a jövő évi országgyűlési választások befejezése után őt és társait fogja megbízni a király az ország kormányzásával.

S hogy ő felségének jeltán még fennlévő kétségeit eloszlassa, a tisztelt képviselő ur a debreczeni piac közepén arra nézve is megnyugtató felvilágosításokat adott ő felségének, hogy a függetlenségi párt vezérifiai tisztelben fogják tartani ő felségét s megvédelmezik Ausztriát minden ellenség ellen.

Hogy mit mond e loyális nyilatkozatra, az a párt, melynek jelzava: „hunczut a német“ s azok a pártlapok, melyeknek egyike itt helyben mindig azt hangoztatta, hogy nem akarunk Ausztriát elvárni, másika pedig a dinasztia iránti tisztelettel azzal bizonyítja be, hogy az uralkodó családját hőheroknak nevezi, — ez természetesen a párt belső ügye, melyet intézzenek el ő k maguk helyi képviselő ural. Mi örömet veszünk tudomást a képviselő ur loyális hűség nyilatkozatáról.

Azon nem kétkedünk, hogy ő felsége vonakodnék az áhitott miniszteri tárczákat a képviselő urnak és hason érzelmű társainak rendelkezésére bocsátani, mihelyt az ország többsége valóban őket jelöli ki, a mire a jövő évben itt lesz az alkalom. Ha az országunk kedve van egy kis tarsangi tréfára a nyár közepén megetheti, hogy a függetlenségi pártot segíti többségre.

Nekünk semmi kifogásunk szemlélyek ellen. Sőt megvalljuk, hogy ha egy kis káröröm volna bennünk, semmi sem kívánhatnánk buzgóbban, mint azt, bárcsák a tisztelt képviselő urnak és társainak alkalmuk nyílnék a miniszteri bársony székében tünkre tenik magukat.

Mert, hogy a legrovidebb idő alatt megkapnák pártjuk zömétől — a mit már itt-ott most is megkapnak: a hazaáruló címet, azzal a tisztelt képviselő ur már maga is tisztában van.

A leendő kormány ez érdemes tagja igyekszik tehát a népet jó előre megbarátkoztatni azzal a gondolattal, hogy adót bizony fizetni kell, sőt „sok adót“ is kell fizetni, mert hát másképp kormányozni nem lehet.

Azt mondják, hogy helyi urnak e kijelentésére szörnyen megnyugtalt a hallgató polgártársak arczi s beszédnek ezt a részét nem igen kísérte zajos éljenzés. Nehány atyafi meg is csóválta a fejt, hogy házen minek buktatjuk meg akkor Tiszát, ha megint csak itt marad a nyakunkon a nagy adó. Mit látván az élelmes szónok, jónak látott egy kis kanyarodást tenni s

biztosítani a hallgatóságot, hogy ő azt úgy értette, hogy csak az fizessen adót, a kinek van miből, a ki pedig még annyit sem képes szerezni, a mennyi a mindennapi szükséglet fedezésére elegendő, az ne fizessen.

Ebben aztán megnyugodott a hallgatóság s megnyugodunk mi is, mert ez csalhatlan axioma: a kinek nincs semmije, még a mindennapi kenere sem, azon a világ semmiféle kormánya sem veszi meg, nem is veheti meg az adót.

A leendő kormány tagja miután ez óvatossággal, melyet mindenki tetszése szerint magyarázhat, megnyugtatta a hallgatóságot a jelenre és saját lelkiismeretét a jövőre nézve, bátran neki száguldatott ennek a mostani kormánynak, mely annyi temérdek adóval nyuzza a szegény népet.

Helyi képviselő ur ismételve kijelenti beszéde folyamán, hogy nem akar az adó ellen izgatni, de mit tehet róla, ha a hallgatóság csak ezt akarja, csak ennek taposl? Mint oly férfiu, ki a nép akaratát mindig tisztelben tartja, enged tehát a közvélemény óhajításának s rá szánja magát, hogy szemére vesse a jelen kormánynak az örökös adónyuzást s lelkesedésben annyira megy, hogy neki rohan az új hadmentességi adónak is és elfelejti, hogy az országgyűlésen ő maga is pártolta azt s a legigazságosabb adónak nevezte.

Ha már ily hamar elfelejtette a képviselő ur, hogy mit mondott nemrég, mennyit fog elfelejteni majd még ezután?

A jövő évi költségvetés.

A jövő 1881. évi költségvetés magyar része már a közös minisztertanács előtt készült el, az utóbbiban pedig a közös költségvetés iránt is megállapodtak, úgy hogy a költségvetés teljesben kész van. A számokban történhetnek még kisebb-nagyobb változások, de a végeredmény alig fog a maiótól eltérni és ez teljesen a múlt év keretében mozog. Nagy meglepetésekre tehát nem igen fog alkalmat szolgáltatni az új költségvetés. Annyi azonban bizonyos, hogy meg fogja csafolni azokat, kik azt előre is rosszaknak hirdetik, mint a jelen évt. Hogy viszont nem lehet kedvezőbb, azt természetesen fogják találni mindazok, kik megmondják, hogy rendes kiadásainkat tovább leszállítani és rendes bevételeinket újabbakkal szaporítani a jelen viszonyok közt nem igen lehet s másrészt vannak oly hasznos és elengedhetetlen beruházások, melyeket halasztani nem szabad. Lényegesebb változás alig lesz másút, mint a közönségyi költségvetés, mely a helyzet követelményeinél fogva valamivel nagyobb, mint a tavalyi, de nem oly nagy mérvben, mint azt eddig hirdették.

Javaslatok a közlekedési miniszter részéről.

A közlekedési miniszter, mint az „Orsz. Ert.“ értesül, a képviselőháznak legközelebbi előterjesztéseket teend a Duna szabályozási munkálatainak kiegészítéséről, a Tisza szabályozásának folytatásáról, a láncházjáról, a budapesti központi raktházak (Elevators) építéséről s végül a budapesti víznyomlás elhárítására szükséges munkák kiépítéséről. Mindezen javaslatok és előterjesztések már a befejezés legutolsó stadiumában vannak.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája

A francia házasság felbonthatatlansága.

— Dumas legújabb könyve. —
Dumas legújabb munkájából a „Figaró“ részleteket ad.
A részletek kizárólag a nő társadalmi helyzetére vonatkoznak, a politikai mozzanatot, a szavazati jogot nem érintik. Minden esetre azzal foglalkozunk, mi a legtöbb érdekeltégre tarthatnak számot.
A francia házasság felbonthatatlansága és az a körülmény, hogy az esküszökeket bűntető ügyekben itélnek s tegyük hozzá a francia nő kiváló társadalmi szereplése folytonos érdekeltségben tartják a francia közvéleményt azon rohamosan ismétlődő körülmények iránt, melyek a francia nő ellentétes jogi és társadalmi helyzetéből mintegy önként folynak.

Három kiváló bűnpör vonta magára újabbban a „Divorec“ (az elválás) nagyteljesű védelmezőjének figyelmét. — Az első hősnője Bière kisasszony, egy szeszlovót, ki megölte kedvesét, mert az megölte gyermeküket. A másodiké Dunaire Virginia, egy szerencsétlen elbukott, ki szintén megölte kedvesét, mert az nem akarta elfogadni gyermeküket. A harmadiké végre Tilly grófné, ki vitriolt öntött férje kedvesének arcába, mert férje azzal fe-

A király a magyar honvédségről.

Ő felsége a magyar koronás király dicsőrege emlékezik meg a magyar honvédségről. Levele melyet a magyar honvédség főparancsnokához József főhercz ghez intézett így hangzik: — Kedves rokonom, József főhercz g ur. Megelégedésemre szolgál, hogy hosszú megalkotás után ismét alkalmat találhattam a magyar honvédségnek a nagy gyakorlatokra összpontosított szakaszait Czegéden és Pécsen megemlékezni.
Mindenekelőtt teljes megelégedésemmel kell kijelentem a Czegédeni összpontosított honvédozvezredek felett, melyek — tekintetbevé az ezen fegyveremre nézve különösen fenforog nehézségeket — a legénység kiképzésének foka, a lovak álla pota, a kivonult szakaszok erős létszáma és általában hadgyakorlati képességük által, a multhoz képest szembeálló és igen elismeréseméltó haladást tanúsítottak.
Ez első sorban az egyesített lovashadosztály parancsnoka, lovag Henneberg tábornoknak, valamint az egyes osztályparancsnokok kipróbált és laudatlan buzgalma érdeme.

A székesfehérvári kerületnek Pécsen összpontosított gyalogszázalajai, valamint a 8-ik számú honvéd-huszárezred, belső szolgálatkezelésük és a legénység részletes kiképzése által, szintén kiemelkedtek s látom, hogy a gyalogosi szolgálatban való kiképzés becserése és fontosságára a megkívánható gond fordították és hogy az ottan vezényelttel megbízott közegek óvatossá és erélyvel igyekeznek folytonos haladást elérni.
Elvárom, hogy az ez ideig hadgyakorlatok és azok kielégítő eredménye az egész magyar honvédségnek újabb tisztulást fog szolgálni s hogy minden egyes tiszt buzgalma az által még inkább fog fokozódni.

Kedvesség sziveskedjék ezen elismerésemet megfelelő módon közzétenni.
Kelt Pécsen, 1880. évi szept. hó 25-én.
Ferencz József, s. k.

Hogy lett Blahánéból színész.

(Életrajzi adatok.)
Azon alkalmából, hogy Blaháné most Esztergomban időzik, s ott egy jótékony célnél előadásban részt vett, az „Ellenőr“ esztergomi tudósítója a következő érdekes kis életrajzot írja róla:

„A történeti hűség megköveteli az évszámot. 1864. nyarán, az esztergomi Kis-Duna akácziá utján, kora hajnali órákban rendesen lehetett látni két hölgyt, akik annyira hasonlítottak egymáshoz koruk különbsége dacára, hogy első pillantásra ki lehetett találni, hogy e nők: anya és leánya.

Az ifjabb kiscica, még szinte gyermeket leányka, gyöngye, erőteljen teremtés, legfeljebb francia stílus, — ha ugyan stílról szó lehet, — orroskájával, s nagy komolyan néző fekete szemével vonhatta magára a figyelmet. Beszédük kevés volt, kedélyük többnyire szomorú: anyagi gondok súlyos eredménye. Ami színter felkötődte a figyelmet, a lány öltözéke volt. Egyszerű, szürke alsóját képezte bárány bőrről készült és beült köpeny fodráczára a forró napnak, mely oly égeően süttött alá, hogy fölforról tőle a vér. A lányka láthatólag szenvedte a nehéz ruhadarab viselését, mert fiatal arcáról semmi vidorát, az ifjú nők sügöző kedélyének egyetlen vonását sem lehetett leolvasni. Néha szólt:

— Nagyon meleg van anyám, miért kell mindig ezt a bundát cipelnem?
— Miért? felelt sohajtva a másik hölgy, mert más ruhád nincs.
— Ah!

S folyt tovább a megszokott, egyhangu, korai járkálás, melyről lemondani mégsem

lehetett, későbbre halasztani, a nap heve miatt még kínosabb volt.

E két nő özv. Kölesiné s leánya Luiza, a mostani Blaháné.

Kölesiné Luiza akkor a Völgyi színtársulatának női karában működött. Jelentéktelen alakokkája, szerény visszavonult modora, hosszú ideig szorította őt a háttérbe, s elfeledteté meg azt is, hogy az a csengő hang, mely mint tömeg zúgásából a harang szava, ugy nő a chorus éneke fölé: az ő hangja. Erőzt még akkor nem szabályozta mester keze, vonását nem tette hajlékonyt, s midőn egyszer még is tettek vele kísérletet, — mint tőnek minden ifjabb színészszel — tréma elrontotta, gixer megzavarta előadását, s lett belőle újra kezdő, névelten színész, egyike azoknak, kik a legkeserűbb kenyeret eszik, ha hozzájutnak, a harmadrendű színészeket.

Nehány hó telt el, midőn Völgyi direktor, akkor még fiatal ember, meghalotta a kis Luizát, a leánya alatt emelvén, népdalokat nótázni: s fölfedezte azt, hogy Kölesiné Luiza többet ér az ő primadonnáinál mind összevéve. Föllepette a „Csikós“-ban maga játszóval Bandit. A közönség egyrésze boszankodva maradt otthon, gondolva: hogy minek ez a sok fölösleges kísérletezés az ő mulatságának a rovására, s aki elment, inkább a színpadi bukás látványosságának inycenzséget ért meg, semhogy a legkisebb reményt is táplálta volna a kísérletet véli iránt.

S lőn, hogy Kölesiné Luiza eladolta a „Csikós“ nótáit egy, mint ezt még az esztergomi fabódé nem hallotta sem azelőtt, sem azóta, s a jelenlévők a mint magukhoz tértek az első meglepetés bűmlatából, beleugrottak a lelkesedés sodró árába, s mintha előbbi közönségüket most akarták volna helyreütni, cselekedtek olyan tapost, a minőre kevés számkunál csak képesek lehettek.

Nehány nappal később Kölesiné Luiza elűt a városból, a nélkül, hogy valaki tudta volna, hova, merre?

Férjhez ment Blaha Gyulához, ki akkor mondott le a közös hadseregben velt karmesteri állásáról.

Ezt az esztergomi közönség nem tudta, s népe, mely előtt olyan csodálatos volt a kis Luiza első diadala, mint elrebbenése, a maga módja szerint mindjárt előállt egy regével, mely szerint Luiza nagyról lány, ki parányi gyémekkorában eltelvegett atya falusi kastélyából a közel fekvő országútra, ott haladt egy kőbor cigánycsapat, melynek dádéja, a mint megpillantotta a gondórhaju s p barna gyémeket, rögtön felkapta, föltette rozant szekerére, s a mint egyetlen sovány táltosa csak tehette, elszárgultot zsákmányával. A cigányknál felmúlt a rablott lány, mig egy asszonyosság megvette őt egy lást huszasért, az asszonyosság képezte ki. Luiza anyja, Esztergomot meglátogatván, meglátta gyermekét a színpadon, örömetelme iskolaihoz hozzá sietett, s vissza vitte hazá, a falusi kastélyba grófnőnek.

Eddig a rege, melynek az a tökéletes azonos vonása van meg a regékkel, hogy egyetlen szó sem igaz belőle.

Egyesületi ügyek

A debreczeni tisztviselők önszerveződő egyesülete igazgatóságának f. hó 28-án tartott ülésében hozott határozat alapján van az a t. cz. tagokat a következőkkel értesíteni:

- 1) F. év október hó 1-től kezdve a hivatalos órák minden hó első öt napján kiveve a vasárnapot, a péntek és az azután minden héten hétfőn és pénteken délután 5-6 óráig a királyi lovasságnak Bay Gabor ur iródnájában fogunk megtartani.
- 2) A hősök és mácsodik napján az ügyvezető igazgató nem engedélyez rövid lejáratu kölcsönöket, hanem csak a többi hivatalos órákban: rendkívüli sürgős esetekben azonban bármikor saját iródnájában (távriáa főállomás).
- 3) Mindazok, kik betégyekkel ezen hónapban elmaradtak, jövő hó 5-ig mind a két havi részlet alatt is inkább fizessék be, mivel ellenkező esetben az alapszabályok 5-ik §-a értelmében meghatározott bírság fog alkalmazásra hozatni.

Az igazgató ur felsült.

Battenberg herczeg mint szenvedélyes eremgyűjtő meglátogatott egy londoni múzeumot, hol az igazgató a legnagyobb szíveséggel mutogatott meg több érdekességet s végül egy unicum-ot. A herczeg addig forgatta az érmet, míg egyszerre csak kicsusszott kezéből és úgy elgurult, hogy sehoggy sem tudták megtalálni.
Az igazgató, ki csak saját bemutató

4) Jövő október hó 1-től kezdve a hivatalos órák alatt méréselt Áru színhatályokra 2 krajczárjával utalványok vásárolhatók. Ezen utalványok csak egyesületi tagok és hozzártatók számára érvényesek. Uly utalványokra délután 11 órától kezdve méréselt Áru beléptetőjé válhatók felsőpályokra, támlaszékekre, 1-30 és 2-od rendű és emeletiárszékekre, minden előadásra tehát bérlet nélkül is lehet adni darabokra is, kivételnek csak az országos vásárok alkalmával szombaton vasárnap és hétfőn emelt árak mellett és valamely vendégszerepléssel rendezett előadások, de vendégek szereplésekor is, mindannyiszor külön egyezség megkötésével és az összetartatás, mindenesetre ők is éretik.

5) Rendkívüli szükségességek mutatkoztak, hogy az egyesület tagjainak minél gyorsabb és jobb megismerkedése alkalom nyújtassék, mert egyesületi csak minél szorosabb összetartás által fog minden nehézség felett diadalmasodni és hatalmas ténylegességé kinőni, mely aztán közönséggel fogja megtörténi mindazon egyesületnek erélyének előretét megakadályozó törvényeket, melyek eddig is itt ott nyílvánultak, ezen oknál fogva elhatároztuk, hogy f. év okt. hó 9-én csak a tagok számára ismerkedési estély rendeztessék. Erre most csak becses bizalmat kívánom felhívni, minden közéleti értesítés a jövőhét folyamában fog közzéretetni.

6) Ujabb szerződés kötötték a Schwarz M. a kistemplom megett levő dívat árnyakut tulajdonosával, hol különösen férfi és gyermekruházatok mérték szerinti igen jutányos áron készítenek; a kelmék mustrai árjegyzékkel együtt hivatalos helyiségükben megtekinthetők. — Minden közpénztárról számla kérendő, megvedőként alólítottak átadandó. — A költőcsés J. a város-utczában levő Általános bazarjával, hol a legkülönfélébb édesem ny tákákat nagy on jutányos áron vásárolhatók. — Itt joga van minden vendék minden egyéb árucikk beszerzési áráról magának hiteselesen vezetett könyvekből meggyőződést szerezni. Ezen kimutatott beszerzési áron felül csak 12% számítható és ez képezi az eladási árat. Minden készpénz fizetésről itt is számla kérendő és megvedőként a többivel együtt beadandó.

Ha bármelyik kereskedőnél, kivel egyezsége léptünk valamely szabálytásig vagy fennakadás fordulna elő, sziveskedjék azt nekem akár szóval, akár írásban tudomásomra hozni, mert csak így fogok orvoslásról gondoskodhatni, esetleg a szerződést felmondhatni. Különben pedig ismételve kérem, hogy minél jobban pártolják egyesületünkkel szerződésre lépett kereskedőket, és iparosokat. Végre még azt kívánom felémelti, hogy tizi fárol már igen előnyösen van gondoskodva, par nap mulva bővebb értesítést veendek. Egy budapesti kintnő szavaival és egy helybeli jeles czéppésszel a tárgyalások folyamában vannak és kiltas van előnyös egyezkedésre. Az itteni számbakkal minden társunk, ha Lacára ép oly kevéssé tudtam eredményre jutni, mint a gyűszűszálakkal és a macskakövekkel, de gondoskodni fogunk, hogy lehetőleg e tekintetben is szemlakt elérjék, csak az „összetartás“ legyen mindig felszavunk.

Debreczen, 1880. szept. 29-én.
OPRIN PÉTER,
ügyvezető igazg.

Dulcigno előtt.

A Dulcigno elleni hadműveleteket elnapolták. Törökország ellenállása és Montenegró megváltozott magatartása folytán, mely utóbbi állam azt akarja, hogy Európa egyedül küzdjön az albánokkal, új tárgyalások kezdődtek meg a hatalmak közt.

Hogy az esetre, ha Montenegró támadólag fellép, Riza pasa minő magatartást fog mutatni, azt nem tudni, bárha egy sürgöny azt mondja, hogy hivatalos részről megerősítik, hogy Riza pasa a szultán parancsára részt fog venni seregével a Montenegró elleni akcióban, e mellett bizonyít azon jegyzék is, melyet a porta Nikita fejedelméhez intézett s melyben elmondja, hogy az albánok folytonos harcziás izgatottsága séri a birodalom érdekében és hogy Montenegró támadó fellépése még inkább élmérgesíti ezt a bajt. A porta kénytelen tehát tiltakozni az ellen, hogy Montenegró átkeljen a határon, mert ebből kiszámíthatlan bonyodalom keletkezhetik.

A porta fellépése igen furcsa és komoly dolgokat eredményezhet, s e körülmény közös lépésre fogja kényszeríteni a hatalmakat. — Hírlík, hogy Németország és Franciaország háza rendelik hősökkel.

A montenegróknak a porta fenti nyilatkozata rossz hatást kelteit, mert a montenegró

után ismerte a herczegét, minden kutatása dacára sem bírta megtalálni a nagybecsű esztárgyat, úgy hogy végre is a herczegre siet gyanuja és kijelentette, hogy nem ismerve korábbiól a herczegét, kénytelen a herczegét megvizsgáltatni. A herczeg kézzel-lábbal tiltakozott ilyen kiváncsiság ellen s a walesi herczegnek, személyes ismerősének ehivatását követeli.

A walesi herczeg eljön, tanuskodik a herczeg azonosága mellett, sőt mi több, kis keresés után meg is találja valami rejtett zugban az unicumot. Battenberg herczeg csak most lélegzett föl igazán s midőn egy ideig kedélyesen beszélget, ezekkel a szavakkal fordul az igazgatóhoz.

— Ön bizonyára nem értette, miért nem hagytam magam megvizáltatni, midőn látja, hogy ártatlan voltam. A dolog igen egyszerű. Abból az éremből, mit ön unicumnak tart, nekem is van ép zsebeben egy példányom, s ha ön ezt nálam találja, akkor aztán hiába bizonyított önnek, hogy ez nem az ön unicum.

— S ezzel csakugyan elővesz zsebéből egy szákszótott olyan érmet, minő a sokat hajszoit unicum.

Kár hogy nem tudhatjuk, mikor kesereg az igazgató ur jobban: akkor-e, mikor az unicumot elveszettnek hitte, vagy akkor, midőn két példányban is tisztelhetette.

